

16. Mír, spravedlnost a silné instituce

CÍLE: Žáci rozumí konceptu základních lidských práv a jsou schopni ho aplikovat na konkrétní situace. Dokáží vysvětlit význam pojmů jako osobní svoboda, bezpečí, vymahatelnost zákonů a práva, stejně jako vliv těchto faktorů na život člověka. Vnímají zmíněné koncepty jak v globální, tak v individuální rovině. Uvědomují si nejen přítomnost práv, ale i povinností v životě každého člověka, tedy i ve svém.

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Člověk a společnost – výchova k občanství
- Průřezové téma – environmentální výchova
- Průřezové téma – výchova demokratické občana
- Průřezové téma – osobnostní a sociální výchova

POMŮCKY: tužka/propiska, bílé papíry A4, pastelky/fixy, tabule, křída/flipchart, nástěnka, příloha č. 1 (osmisměrka), příloha č. 2 (pracovní list), příloha č. 3 (Všeobecná deklarace lidských práv)
Přílohy naleznete na konci lekce.

TRVÁNÍ:
45 MIN

6.—7.
TŘÍDA ZŠ

Cíl OSN:

Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.

Aby mohl každý z nás rozvíjet svůj potenciál a vést kvalitní a plnohodnotný život, potřebuje k tomu mimo jiné adekvátní prostředí. Takové, ve kterém existují pravidla a zákony a společnost uznává jisté hodnoty – například respekt, spravedlnost, právo či pořádek. Již dávno lidé zjistili, že s rostoucím počtem obyvatel je třeba zavést pravidla a dodržovat je. Pokud neexistují pravidla, mezi lidmi vládne chaos. Taková situace ale bohužel není jen ozvěnou minulosti – i v současné době existují státy, ve kterých právo svůj boj s chaosem prohrává. Na vině jsou často slabé instituce, nedostatek financí či korupce. V takovém prostředí roste kriminalita a kvalita života je o mnoho horší než ve státech, které dokáží zákony vymáhat a poskytnout svým obyvatelům bezpečí. Extrémním případem jsou potom ozbrojené konflikty – pod-

le OSN například v zemích zasažených válečným konfliktem je nucena opustit školní docházku asi polovina dětí. Korupce, úplatkářství, krádeže a daňové úniky připravují rozvojové země ročně asi o 31,58 bilionu korun.

Je proto třeba zasadit se o mír a spravedlnost ve všech částech světa a posílit instituce, které brání násilí, terorismu a kriminalitě. Šestnáctý cíl požaduje ukončit války a násilí ve světě, odstranit zneužívání, vykořisťování a obchod s lidmi, bojovat proti všem formám zločinu a korupce, zajistit každému rovný přístup a spravedlivé zacházení. OSN klade také důraz na volný přístup k informacím pro všechny a ochranu základních práv a svobod. Chce také posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v institucích.

Plné znění SDG 16 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.

VIDEO: CÍL 16: MÍR,
SPRAVEDLNOST A SILNÉ
INSTITUCE

KOMIKS:
„ORDINACE V ROZBOŘENÉ
ZAHRADE“

1. Osmisměrka

 10 min

POMŮCKY: tužka, papír, pastelky/fixy, tabule, křída/flipchart, příloha č. 1 (osmisměrka)

ÚKOL: Rozdejte žákům osmisměrku (příloha č. 1). Jejich úkolem bude vyluštit všech 15 pojmů a zakroužkovat je barevně v osmisměrce. Na práci jim ponechte pět minut a poté se jich zeptejte, na které pojmy přišli. Nechte je vykřikovat a pojmy zapisujte na tabuli tak, aby byly čitelné i pro žáky v zadních řadách. Zároveň je vždy lokalizujte v osmisměrce, aby si je mohli zakroužkovat i ti, kteří je dosud neobjevili.

LEGENDA:

svoboda	bezpečí	spravedlnost
soukromí	vzdělání	zákony
nezávislost	ochrana	rovnoprávnost
kultura	identita	respekt
odpovědnost	právo	soudnictví

2. Právo nebo povinnost?

 15 min

POMŮCKY: propiska, tužka, pastelky/fixy, příloha č. 2 (pracovní list)

V této aktivitě budou žáci pracovat s pojmy z osmisměrky. Jejich úkolem bude převést tyto obecné pojmy do reálných situací a zdůraznit jejich význam v životě každého člověka. Cílem této aktivity je ukázat, že každý člověk disponuje řadou práv, zároveň z toho pro něj ale plynou mnohé povinnosti.

Rozdělte žáky do 5–6 skupin a každé dejte jeden pracovní list (příloha č. 2).

ÚKOL: Žáci mají k dispozici siluetu člověka – mohou ji vybarvit, dát jí jméno či ji podle libosti upravit. Jednoduše – vdechnout jí život. Uprostřed stránky žáci udělají čáru, která bude zároveň protínat i siluetu. Poloviny nadepíší pojmy „právo“ a „povinnost“.

Jejich úkolem bude využít všechny pojmy z osmisměrky a přiřadit je do správného sloupce podle toho, zda se jedná o právo či povinnost člověka. Každý z těchto pojmů musí žáci použít ve větě, a to ve vztahu k siluetě. Pojmy mohou spojovat či je použít opakovaně, minimálně však jednou. Příkladem může být věta: „Aleš má právo na bezpečí.“ či „Monika má povinnost respektovat ostatní lidi.“

Společně proberte pojmy jeden po druhém – zařadili je všichni do stejných sloupců? U každého pojmu nechte zaznít vždy jedno odůvodnění pro jeho zařazení.

PRAKTICKÝ TIP: Pokud mezi sebou žáci začnou diskutovat, dejte jim prostor – některé pojmy můžeme vnímat jako právo i povinnost. Každý člověk má například právo na spravedlnost, zároveň je ale jeho povinností být spravedlivý ke svému okolí.

3. Les lidských práv

🕒 20 min

POMŮCKY: pastelky/fixy, bílé papíry A4, nástěnka, příloha č. 3 (Všeobecná deklarace lidských práv)

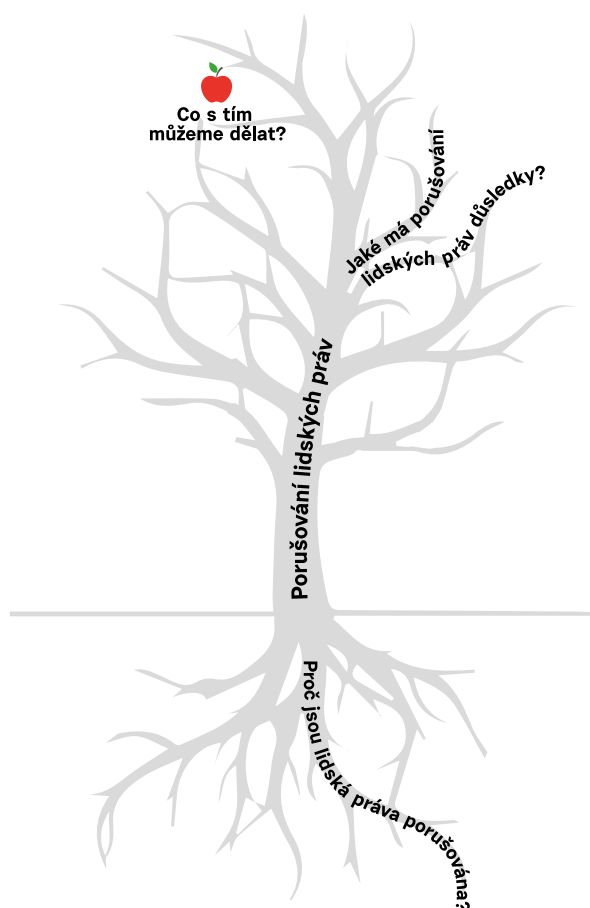

Všeobecná deklarace lidských práv je dokument, jež zaručuje všem lidem na Zemi stejná práva bez ohledu na jejich původ, pohlaví, barvu či náboženské vyznání. Žáci se s ní nyní seznámí. Ponechte skupiny z předešlé aktivity a do každé rozdejte články Všeobecné deklarace lidských práv (příloha č. 3).

ÚKOL: Nejprve žákům stručně vysvětlete průběh aktivity. Jejich úkolem bude vytvořit strom příčin a důsledků, a to v kontextu jednoho z článků Všeobecné deklarace lidských práv. Nechte je si články přečíst. Každá skupina si potom vybere jeden, na němž bude pracovat. Rozdejte jim prázdné papíry a na tabuli nakreslete návod, jak má strom příčin a důsledků vypadat. Aby bylo téma pro žáky snadněji pochopitelné, pracujte s příklady konkrétních situací (Proč jsou porušována lidská práva? Jaká jsou konkrétní řešení?). Pokud není téma pro žáky nové, můžete pracovat s obecnými pojmy.

INFOBOX: Strom příčin a důsledků

Tato metoda žákům přiblíží, jak na sebe mohou být některé jevy napojeny v rovině příčin a důsledků a jaká mohou mít řešení. Metoda využívá symbolu stromu a jeho částí. Je vhodné tento symbol žákům vhodně přetlumočit – kořeny jako základ stromu zastupují příčiny problémů, které kmen spojuje do jednoho tématu, koruna pak nabízí jejich důsledky. Plody stromu potom přinášejí řešení probíraných situací či problémů. Pomocí srozumitelné a vizuální symboliky stromu usnadňuje metoda komplexní pochopení problému. Motivuje nejen logicky, ale i umělecky zaměřené žáky k přemýšlení nad tématem. Zaměřuje se tedy více na hledání souvislostí mezi jevy než na informační obsah tématu. Zde si můžete prohlédnout již hotový strom.

TIP PRO UČITELE: Podobně můžete využít i Listinu základních práv a svobod. Protože je obsáhlejší než Všeobecná deklarace lidských práv, můžete v tomto případě pracovat s jejími oddíly (Základní lidská práva a svobody, Politická práva, Práva národnostních a etnických menšin, Hospodářská, sociální a kulturní práva a Právo na soudní a jinou právní ochranu).

Všechny výtvary si pověste na nástěnku a ze stromů příčin a důsledků vytvořte les. Do něj umístěte vaše postavy z druhé aktivity. V krátkosti se zamyslete nad tím, že pokud se budou vaše postavy pohybovat v bezpečí lesa, nehrozí jim nebezpečí v podobě porušení jejich práv. Jako nadpis můžete využít větu „Svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého“.

TIP PRO UČITELE: Poslední aktivitu můžete zopakovat při výtvarné výchově a vytvořit stromy i pro další články z Všeobecné deklarace lidských práv. Ty pak přidejte na nástěnku k ostatním.

Užitečné odkazy:

Všeobecná deklarace lidských práv – <https://drive.google.com/file/d/1G-uSgUCdmEOKkTeJW1m6lycOfllcZMHM/view?usp=sharing>

Všeobecná deklarace lidských práv s obrázky – https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UD-HR_2015_11x11_CZ2.pdf

Listina základních práv a svobod – <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Web „Odzbrojovka“ – <https://zbrane.nesehnuti.cz/>

Amnesty International – <https://www.amnesty.cz/>

Liga lidských práv – <https://llp.cz/>

Použité zdroje:

<http://www.lidskaprava.cz/student/>

<http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>

<https://dum.rvp.cz/materialy/svoboda-a-pravo.html>

<https://www.sudokuweb.org/cs/osmismerky/>

<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

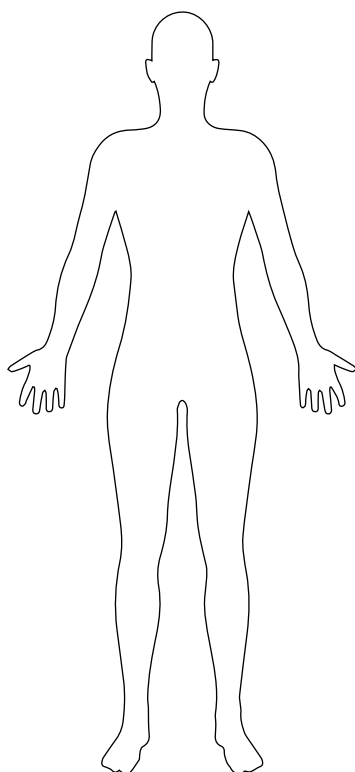
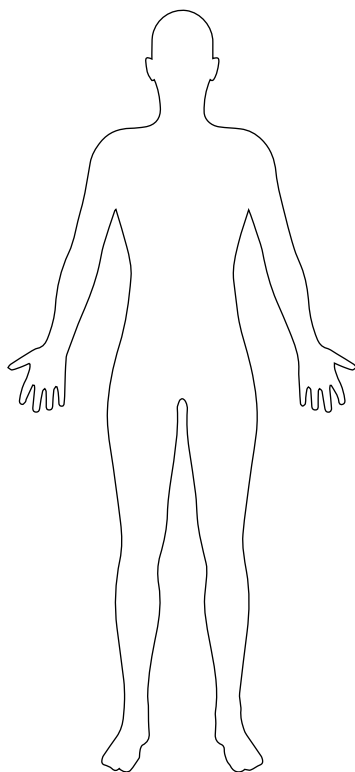
Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

U	O	D	P	O	V	Ě	D	N	O	S	T	T
L	V	N	Í	V	T	C	I	N	D	U	O	S
N	E	Z	Á	V	I	S	L	O	S	T	T	I
O	K	U	L	T	U	R	A	G	I	O	U	Y
V	B	E	Z	P	E	Č	Í	A	X	M	S	N
Á	T	Q	Y	Í	M	O	R	K	U	O	S	O
R	G	O	C	H	R	A	N	A	G	R	S	K
P	D	T	V	Z	D	Ě	L	Á	N	Í	K	Á
Z	A	D	P	R	E	S	P	E	K	T	H	Z
T	S	O	N	L	D	E	V	A	R	P	S	N
R	O	V	N	O	P	R	Á	V	N	O	S	T
C	H	N	A	D	O	B	O	V	S	K	P	C
Y	O	I	D	E	N	T	I	T	A	F	N	Q

U	O	D	P	O	V	Ě	D	N	O	S	T	T
L	V	N	Í	V	T	C	I	N	D	U	O	S
N	E	Z	Á	V	I	S	L	O	S	T	T	I
O	K	U	L	T	U	R	A	G	I	O	U	Y
V	B	E	Z	P	E	Č	Í	A	X	M	S	N
Á	T	Q	Y	Í	M	O	R	K	U	O	S	O
R	G	O	C	H	R	A	N	A	G	R	S	K
P	D	T	V	Z	D	Ě	L	Á	N	Í	K	Á
Z	A	D	P	R	E	S	P	E	K	T	H	Z
T	S	O	N	L	D	E	V	A	R	P	S	N
R	O	V	N	O	P	R	Á	V	N	O	S	T
C	H	N	A	D	O	B	O	V	S	K	P	C
Y	O	I	D	E	N	T	I	T	A	F	N	Q

Všeobecná deklarace lidských práv

1. Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv.
2. Každý má všechna práva a všechny svobody bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.
3. Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.
4. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.
5. Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.
6. Každý má právo, aby byla všude uznávána jeho právní osobnost/subjektivita.
7. Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování.
8. Každý má právo, aby mu příslušné vnitrostátní soudy poskytly účinnou ochranu.
9. Nikdo nesmí být svévolně zatčen, držen ve vazbě nebo vyhoštěn do vyhnanství.
10. Každý má právo na spravedlivý a veřejný soudní proces.
11. Každý má právo na to být považován za nevinného, dokud není soudem prokázána vina.
12. Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.
13. Každý má právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř státu. Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.
14. Každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu.
15. Každý má právo na státní příslušnost. Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.
16. Každý má právo na svobodný vstup do manželství a na založení rodiny.
17. Každý má právo vlastnit majetek, kterého nikdo nemůže být svévolně zbaven.
18. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
19. Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.
20. Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování.
21. Každý má právo účastnit se vlády své země a právo účastnit se svobodných voleb.
22. Každý člen společnosti má právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva.
23. Každý má právo na práci za uspokojivých životních podmínek a právo zakládat odbory.
24. Každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.
25. Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit dobré zdraví a důstojný život jeho i jeho rodiny. V mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc.
26. Každý má právo na vzdělání. Vzdělání, nechtě je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Vzdělání má směřovat k rozvoji osobnosti, k posílení porozumění ve společnosti a k úctě k lidským právům.
27. Každý má právo účastnit se kulturního života společnosti, užívat plodů umění a vědeckého pokroku. Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby (např. autorská práva).
28. Každý má právo na to, aby vládl takový sociální a mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody stanovené v této deklaraci byly plně uplatněny.
29. Každý má povinnosti vůči společnosti. Každý je při výkonu svých práv a svobod podroben jen zákonem stanoveným omezením za účelem zajistit uznání a zachování práv a svobod ostatních.
30. Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno jako by dávalo komukoli jakékoliv právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.